

Over zorgvuldige veehouderij

*Dr. Martin Scholten, Animal Sciences Group
Prof. dr. Herman Eijsackers, Wetenschappelijke Adviesraad
Ir. Kees-Jaap Hin (*), Schuttelaar & Partners*



Dr. Martin Scholten

De kranten staan de laatste tijd vol over veehouderij, met een veelheid aan termen: MKZ, varkenspest, vogelgriep, Q-koorts, mest- en ammoniak, kap van regenwoud voor de teelt van veevoer, dierenwelzijn, megastallen, antibioticagebruik en kiloknallers. Deze sector staat in Nederland dan ook volop in de schijnwerpers van het publieke debat. Onder de bevolking zijn er zorgen over de inrichting van de veehouderij. Zorgen over veehouderij in relatie tot de gezondheid van mensen. Zorgen over het welzijn en integriteit van dieren. Zorgen over effect van veehouderij op de omgeving. Zorgen over de boer en zijn product. Hoe terecht zijn deze zorgen? In een 30-tal essays belichten Wageningse onderzoekers die vraag vanuit verschillende facetten. Het lijkt misschien een kakofonie van verschillende geluiden, maar voor een goede verstaan-der is het één concert: een symfonie van diverse instrumenten met ieder hun eigen geluid.

1.1



Nederland heeft een sterk ontwikkelde veehouderijsector. Het milde klimaat, de restproducten uit de levensmiddelenindustrie, twee grote zeehavens voor aanvoer van voer van overzee en koopkrachtige afzetmarkten in Noord-West Europa maken Nederland een geschikte vestigingslocatie voor veehouderij. Daarnaast staat Nederland wereldwijd bekend om zijn moderne en efficiënte bedrijfsvoering. Ondernemende veehouders weten, in samenwerking met een professionele toeleverende en verwerkende sector en een goede kennisinfrastructuur, een hoge productie per eenheid arbeid, kapitaal en grondstof te realiseren. De milieudruk is mede daardoor relatief laag per eenheid product en in de tijd gezien ook heel sterk afgenomen, beheersing van ziekten is hoog in vergelijking tot andere landen, en er is groeiende aandacht voor de natuurlijke behoeften van de landbouwhuisdieren inzake gedrag en huisvesting.

In 2008 droeg de Nederlandse veehouderij (grondgebonden en intensieve veehouderij) 5% bij aan de toegevoegde waarde van de Nederlandse economie (overeenkomend met een bedrag van zo'n 27 miljard euro) en 5,5% aan de Nederlandse werkgelegenheid. De veehouderij biedt daarmee werkgelegenheid aan ongeveer 380.000 personen. Export heeft een belangrijk aandeel in die toegevoegde waarde en werkgelegenheid, zo'n 65 – 75%.

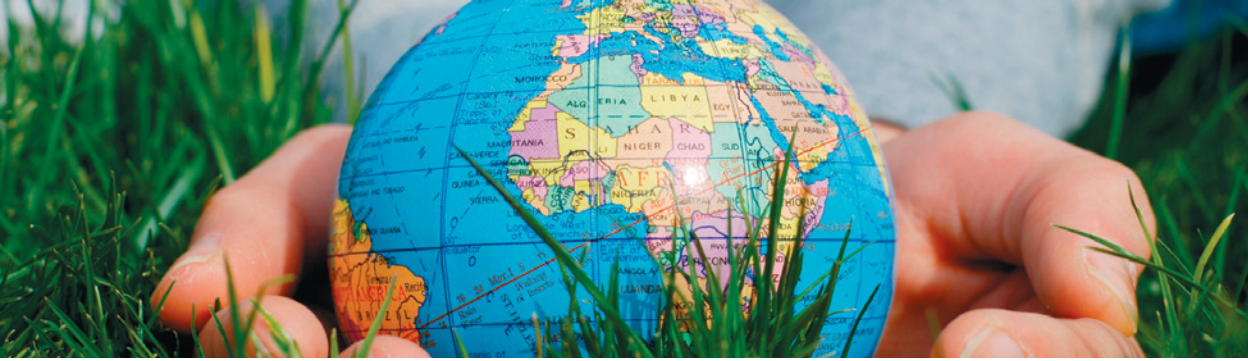
Maar het is niet allemaal koek en ei. Er is in Nederland in toenemende mate kritiek, in het bijzonder op de schaal en intensiteit van de veehouderij. Verontruste burgers, van consumenten en omwonenden tot politici en wetenschappers, zijn oprecht bezorgd en slingeren het debat aan. Willen de Nederlanders deze omvang en intensiteit nog wel?

‘Door de groei van de wereldbevolking van 6 naar 9 miljard mensen en de toenemende welvaart in deze opkomende landen zal de vraag naar vlees, zuivel en eieren tussen het jaar 2000 en 2050 naar verwachting verdubbelen’

Moeten we niet meer investeren in alternatieve huisvestings-systemen, zoals de rondeel-stallen voor legkippen en de comfort class stallen voor varkens? Of is het een kwestie van simpelweg de veehouderij in Nederland in te krimpen door de export van dierlijke producten te beperken of minder vlees te eten?

Los van dit debat in Nederland blijft de veehouderij wereld-wijd sterk groeien. Een veranderende vraag in het westen heeft daar weinig invloed op, opkomende economieën bepalen de trend. Door de groei van de wereldbevolking van 6 naar 9 miljard mensen en de toenemende welvaart in deze opkomende landen zal de vraag naar vlees, zuivel en eieren tussen het jaar 2000 en 2050 naar verwachting verdubbelen. Van deze extra consumptie komt meer dan tachtig procent vanuit de niet-westerse wereld met in sommige ontwikkelingslanden een milieubelastende uitbereiding van de extensieve veehouderij en in zich ontwikkelende landen een ongekennde expansie van de veehouderij in intensieve systemen. Deze sterke groei brengt indringende vragen met zich mee, zeker in het licht van het publieke debat in Nederland. Is deze mondiale groei van de veehouderij op een verantwoorde manier in te passen gezien de draagkracht van moeder aarde? Wat zijn de risico's voor het ontwikkelen van nieuwe ziekten? Wat zijn de consequenties voor de dieren?

Vanuit mondiaal perspectief wordt er vanuit organisaties als de FAO, CGIAR en de Global Research Alliance opgeroepen kennis te delen, om te komen tot een efficiënt ingerichte veehouderij afgestemd op de verschillende ecologische en sociale omstandigheden in de diverse werelddelen [1]. Er ligt een opgave om de ‘best practices’ te selecteren en te zorgen dat we deze kennis breder toepasbaar maken met oog voor de couleur locale. De ‘best ecological means’ voor



de uitstoot van broeikasgassen, uitputting mineralen, water en landbouwgrond moeten de gangbare standaard worden, evenals de *'best animal health means'* ten aanzien van ziektepreventie en dierwelzijn.

Vanuit het mondiale perspectief komt de vraag naar voren of en hoe Nederland een voorloper moet, kan en wil zijn op dit terrein? Randvoorwaarde daarbij is in ieder geval dat de Nederlandse bevolking zelf voldoende vertrouwen heeft in de veehouderij. En juist daar moet je vragen bij zetten. Het megastallendeбат en het daaropvolgende burgerinitiatief in Noord-Brabant is meer dan een teken aan de wand.

Een veelgehoorde mening is dat de oplossing ligt in de biologische landbouw. Feiten laten evenwel zien, dat juist het intensieve en hoogproductieve systeem, zoals we dat in Nederland kennen, het beste scoort op het gebied van milieubelasting en broeikasgasemissies per eenheid product, alsook op het gebied van de diergezondheid. Tegelijk is het dierlijk antibioticagebruik in Nederland hoger dan elders in Europa, en dat terwijl het antibioticagebruik in de volksgezondheidszorg juist zeer laag is. Het hoge antibioticagebruik kan door het ontstaan van antibioticaresistentie van bijvoorbeeld MRSA en ESBL-producerende bacteriën een directe bedreiging van de volksgezondheid zijn. Maar is het ook een teken dat de gezondheid en productiviteit van dieren toch niet zo optimaal zijn, en dat suboptimaal management door antibiotica gemaskeerd wordt?

Maar ook met dat soort feiten alleen komen we er niet. De opgave is om antwoorden te vinden op de oprechte zorgen van het publiek en gelijktijdig te laten zien dat technologische ontwikkelingen wel degelijk ook een bijdrage kunnen leveren aan een betrouwbare oplossing.

Vanuit de missie *'To explore the potential of nature, to improve the quality of life'* verricht Wageningen UR onderzoek binnen het domein van 'gezonde voeding en leefomgeving'. Veehouderij is een belangrijk onderdeel van dit domein. Wageningen UR doet onderzoek naar dierlijke productiesystemen in de breedste zin van woord. Onderzoek naar de voeding, genetica, welzijn en gezondheid van landbouwhuisdieren. Onderzoek naar relaties van ziekteverwekkers in de veehouderij en de gezondheid van mensen. Onderzoek naar de impact van veehouderij op natuur en milieu en de mogelijkheden om deze effecten te beheersen. Maar ook onderzoek naar de economie van de veehouderij, het functioneren van markten en ketens, relaties tussen dierlijke en plantaardige productie in een totale systeemvergelijking, de

‘Wageningen UR wil met deze essaybundel een bijdrage leveren aan de verdieping van de discussie over de veehouderij, in Nederland en mondiaal’

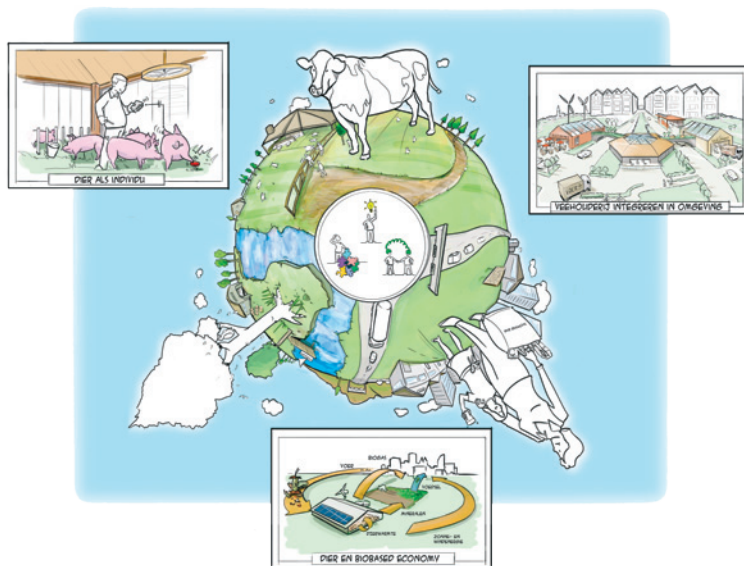
positie van veehouderij in het landelijk gebied en morele en ethische aspecten van dierhouderij. Kortom, veehouderij en dierlijke productiesystemen zijn, vanuit verschillende perspectieven, een belangrijk onderwerp van studie binnen de verschillende vakdisciplines van Wageningen UR.

Wageningen UR wil dan ook, vanuit de breedte van haar onderzoekactiviteiten, met deze essaybundel een bijdrage leveren aan de verdieping van de discussie over de veehouderij, in Nederland en mondiaal. 62 onderzoekers hebben in 30 essays actuele inzichten beschreven vanuit hun kijk op de verschillende aspecten van de veehouderij. Niet vanuit één standpunt of vanuit één visie. Maar vanuit een caleidoscopisch perspectief worden de zorgen over de veehouderij geduid en worden verschillende ontwikkelingsrichtingen en kansen geschetst. In de wetenschap dat er niet één unieke oplossing is, maar ruimte nodig is voor een spectrum van ontwikkelings-scenario's. Scenario's die uitgaan van in Nederland aanwezige kennis over feiten én over percepties, waarbij gewerkt wordt aan een herstel van verloren vertrouwen.

Uitgangspunt daarbij is een zorgvuldige veehouderij: zorgvuldig met betrekking tot de volksgezondheid, de dieren en de omgeving en *last but not least* zorgvuldig met betrekking tot de boeren, de grondstoffen en het eindproduct.

Referenties

- 1 Steinfeld H, Gerber P, Wassenaar T, Castel V, Rosales M, and de Haan C. 2006. *Livestock's long shadow: environmental issues and options* (Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations).



De 'praatplaat' van Livestock Research met vergezichten van een zorgvuldige veehouderij geïntegreerd in de omgeving en in de biobased economy, waarin er voor elk dier aandacht en zorg is. In het hart van de plaat de rol van de wetenschappers: het aanbieden van slimme oplossingen, creatieve oplossingen en gedragen oplossingen (met dank aan Monice van Dongen).

Medeauteurs



Prof. dr. Herman Eijsackers,
Wetenschappelijke Adviesraad



Ir. Kees Jaap Hin (*),
Schuttelaar & partners